

Neizbrisna sled mag. Tanje Bezić na področju šolskega svetovalnega dela

Pogovarjala se je **Brigita Rupar**.

Kako bi opisali svojo karierno pot? Kaj vas je pripeljalo v šolstvo? In kaj vas je prepričalo, da ste v šolstvu vztrajali polnih štirideset let?

Da bom »učiteljica«, sem vedela že kot osnovnošolka. Po končani gimnaziji sem se odločala med študijem angleščine in slovenščine ter psihologije in pedagogike. No, zmagala je kombinacija pedagogike in psihologije. In nikdar mi za to ni bilo žal. V šolstvu sem vedno videla neizmerno potreb za nenehno izboljševanje sistema, vzgojno-izobraževalnih programov in odnosov, pa tudi za podporo in pomoč drugim. Vedno sem iskala priložnosti za udejanjanje kreativnosti, v čemer najbolj uživam.

Na Zavodu za šolstvo ste delali 27 let, ves čas na področju šolskega svetovalnega dela. Na katere svoje dosežke ste najbolj ponosni?

Če sem iskrena, sem najbolj ponosna na to, da v vseh letih ni uspelo nikomur poseči v naše svetovalno delo na način, ki se je nakazoval v začetku devetdesetih, ko so se pojavile celo ideje o ukinjanju svetovalne službe na šolah, češ, saj jih nimajo skoraj nikjer v Evropi. Ponosna sem na to, da sem bila povabljenka k oblikovanju *Programskih smernic za delo svetovalne službe* in *Koncepta odkrivanja in vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci in dijaki* ter imela

priložnost prispevati k udejanjanju teh dokumentov v praksi. Prav tako sem ponosna tudi na vse priročnike za delo svetovalne službe in delo z nadarjenimi, k pisanju katerih mi je uspelo pritegniti veliko število izjemnih strokovnjakov in praktikov.

V Cobissu smo našli podatek, da ste avtorica, soavtorica ali urednica 41 monografskih publikacij in 56 člankov, sodelovali ste na številnih konferencah doma in v tujini. Kaj je botrovalo temu izjemnemu avtorskemu opusu?

Glede na to, da sem bila dolga leta svetovalka na Zavodu za šolstvo, torej tudi po službeni dolžnosti zavezana razvojnemu in svetovalnemu delu v šolstvu, in ker je pomemben del obojega tudi področje stalnega strokovnega izobraževanja strokovnih delavcev, sem javno objavljane novih spoznanj in izkušenj imela za del svojega poslanstva. Pri pisanju sem najraje bila del skupine, saj sem prepričana, da več ljudi veliko več ve in zna več narediti kakor en sam. Očitno je, da sem bila zmožna sodelovati tudi z drugimi, če so me povabili k pisanju. Včasih sem se sama lotila preglednega znanstvenega članka, ker se mi je zdelo potrebno, da katero od idej tudi poglobljeno utemeljim. Aktivno sodelovanje na konferencah pa je bilo vedno priložnost, da soočim svoja razmišljanja z drugimi in tudi tako promoviram svoje inovativne ideje ali pozitivne izkušnje iz razvojnih projektov. Še poseb-

no je bilo zame pomembno sodelovanje na konferencah Evropske zveze za visoko nadarjenost (ECHA – European Council for High Ability), na katerih sem aktivno sodelovala od leta 2000 dalje. Brez dobrega vpogleda v dogajanje na tem področju tako v Evropi kot v svetu si verjetno ne bi upala pred šolske kolektive. Skratka, **pisanje za javnost in javno nastopanje je zame ena od temeljnih profesionalnih vrlin vsakega strokovnjaka.** Je pa sledenje temu poslanstvu ob številnih drugih nalogah, ki jih imaš kot svetoalec zavoda, občasno res naporno. In tedaj praviloma trpita spanec in tudi družina. A ker niti ne spim preveč rada in ker imam razumevajočega moža, sem to lahko počela. Ko sta bila otroka še v osnovni šoli, sem seveda redkeje pisala in se udeleževala konferenc.

Ste ustanovna članica Društva šolskih svetovalnih delavcev, ustanoviteljica in prva urednica revije Šolsko svetovalno delo, članica programske skupine za programske smernice, začetnica sistematičnega dela z nadarjenimi, če naštejemo samo najbolj vidne dosežke. Kako ste zmogli vse to ob delu za družino? Kakšen je bil vaš delovnik?

Zagotovo sem delala vsak dan intenzivno vsaj osem ur. Velikokrat pa tudi več. K sreči me je pri delu nesebično vedno podpiral mož Neven, moje ambicije sta razumela tudi otroka (Boris in Anita) in mi nista preveč zamerila, če sem kdaj zamudila na roditelski sestanek ali kaj pozabila kupiti. V najbolj »divjih časih« pa so nama pomagali moji starši s prevozi otrok na različne dejavnosti, kuhanjem kosil, likanjem in pri drugih »samoumevnih« ženskih opravilih. V nekem obdobju sem si »privoščila« celo gospo, ki mi je enkrat tedensko počistila hišo. Ja, brez takšne vsestranske moralne in operativne podpore si res ne znam predstavljati intenzivnega strokovnega ali znanstvenega ustvarjanja. Mi je pa bilo podarjeno tudi zdravje, kar je verjetno tudi izjemno pomembno. Ne vem, ali sem bila več kot tri ali štirikrat na bolniški v vseh letih.

Kako se je spremenilo delo šolskega svetovalnega delavca od takrat, ko ste sami zečeli delati kot šolska pedagoginja pa do danes? Kaj bi izpostavili?

Mislim, da je danes veliko več koordinacijskega dela v okviru udejanjanja novih vzgojno-izobraževalnih kon-

Tanja Bezić je pedagoška svetovalka na Zavodu RS za šolstvo v pokoju. Na področju šolskega svetovalnega dela je pustila neizbrisno sled. Dolga leta je vodila predmetno skupino, bila je pobudnica ustanovitve revije Šolsko svetovalno delo in njena prva odgovorna urednica ter ustanovna članica Društva svetovalnih delavcev. Bila je članica kurikularne komisije za oblikovanje Programskih smernic, gonilna sila pri postavitvi sistema odkrivanja nadarjenih in dela z njimi, s prispevki je sodelovala na številnih posvetih in konferencah, pisala je članke, urejala zbornike in še bi lahko naštevali. Lahko rečemo, da je v zadnjih petindvajsetih letih usmerjala razvoj šolske svetovalne službe. Hkrati ne smemo pozabiti, da ima velike zasluge za to, da so svetovalni delavci ostali del javne službe v našem šolskem sistemu. Ob njeni upokojitvi smo pripravili kratek intervju z njo in se ji tudi tako zahvalili za njen izjemni prispevek k naši stroki.

ceptov, spremljanja uvajanja novosti in zato tudi pisanja različnih strokovnih poročil. Stroka in znanost sta napredovali in brez tega dejansko tudi ni mogoče. Delovni čas svetovalnega delavca je sicer vedno bil 40 ur tedensko in v njegovem okviru obvezna strnjena prisotnost praviloma sedem delovnih ur dnevno, bi pa prav zaradi novih konceptov vzgojno-izobraževalnega dela, ki se uveljavljajo v zadnjih dvajsetih letih (učenci s posebnimi potrebami, učenci z učnimi težavami, nadarjeni učenci, zakonske obveze glede preprečevanja nasilja v družini itd.), **moralo priti do premika težišča dela svetovalne službe od individualne pomoči k razvojno-preventivnim nalogam** na ravni oddelkov in skupin otrok in učencev ter k izboljšanju kakovosti interdisciplinarnega dela. Slednje je treba izboljšati tako na organizacijskem kot tudi na vsebinskem področju. O tem se je veliko govorilo na konferenci o šolskem svetovalnem delu leta 2018. Ne glede na velike izboljšave na področju specialnopedagoške pomoči otrokom in učencem z učnimi težavami postaja delo svetovalnega delavca še bolj kompleksno, strokovno zahtevno in osebno obremenjujoče. Aktualne družbene razmere so povzročile nove težave in nove strokovne izzive, kot npr. povečanje socialnih razlik med otroki, preobremenjenost in odsotnost staršev zaradi celodnevni zaposlitev, številni priseljenci, nove oblike zasvojenosti itd. Tako se pričakovanja glede individualne svetovalne pomoči v resnici niso bistveno zmanjšala. Strokovni delavci še zmeraj pričakujejo od svetovalnih delavcev predvsem takojšno pomoč, ki je svetovalni delavci morda še ne upajo odreči, čeprav vedo, da tak pristop ni zmeraj najbolj strokovno upravičen in uspešen. To seveda ne pomeni, da v določenih primerih ni nujen. Skratka, ne glede na nove strokovnjake, zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih za zagotavljanje specialnopedagoške pomoči, uresničevanje novih vzgojno-izobraževalnih konceptov in reševanje novih zelo kompleksnih vzgojnih, izobraževalnih in socialnih težav otrok in učencev jasno narekuje potrebo po znižanju normativov za delo šolskih svetovalnih delavcev in tudi premislek o drugačni organizaciji dela.

V svoji dolgoletni praksi ste spoznali veliko šolskih svetovalcev. Kaj so najpomembnejše značilnosti tega poklica?

Ko sem se jeseni leta 1979 zaposlila kot šolska pedagoginja in psihologinja na Osnovni šoli Martina Konšaka v Mariboru, sta me prva prijazno sprejela ravnatelj Danilo Vranc, likovnik in lutkar, ter ambiciozna in srčna socialna delavka Marjeta Harb Mustajbašič. Izpostavljam ju, ker sta imela osebne značilnosti, ki so po mojem mnenju **temeljne profesionalne vrline vsakega uspešnega strokovnega delavca šole – odprtost, prijaznost, sočutnost, iskrenost, timska naravnost, komunikativnost, strokovna zavzetost, kreativnost in pogum za uvajanje inovativnih pristopov**. Kot moja prva mentorja in vzornika sta pomembno vplivala na moj profesionalni razvoj. V svoji dolgoletni praksi sem kot uspešne in zadovoljne svetovalne delavce prepoznavala prav takšne osebnosti. Menim pa, da so danes izjemno pomembne tudi organizacijske, mediacijske in digitalne veščine, znanje tujih jezikov, zmožnost sodelovanja v interdisciplinarnih timih ter zmožnost učinkovite promocije novih znanstvenih in strokovnih spoznanj, inovativnih idej in uspešne prakse – tako svoje kot prakse kolegov v vzgojitelskih in učiteljskih kolektivih.

Nedvomno lahko rečemo, da ste izjemno veliko prispevali k profesionalnosti šolskih svetovalnih delavcev. Katero področje svojega dela bi izpostavili kot najpomembnejše?

Sama sem si najbolj prizadevala podpirati svetovalne delavce v njihovi razvojno-preventivni vlogi. Moje temeljno vodilo je vedno bilo, da lahko svetovalni delavec doseže največje pozitivne premike v vzgojno-izobraževalnem delu vrtca ali šole, če uspe skupaj z vzgojitelji in učitelji ter s podporo vodstvenih delavcev zastaviti jasne cilje želenih sprememb, jih celovito znanstveno in strokovno utemeljiti ter k načrtovanju in uvajanju sprememb pritegniti tudi zunanje eksperte. Zato sem skoraj neprekinjeno vzpostavljala razvojne projekte, v katerih so imeli svetovalni delavci pomembno razvojno vlogo (npr. napovedano ustno spraševanje, učenje učenja, delo z nadarjenimi učenci). Vedno sem se odzvala na njihove pobude za sodelovanje v njihovih razvojnih projektih ali za strokovne konzultacije. Vedno sem si prizadevala utemeljevati pomembnost sistematičnega in timskega načrtovanja, spremljanja in

evalvacije svetovalnega dela v okviru vzgojno-izobraževalnih zavodov ter za ustrezen položaj svetovalne službe znotraj šolskega sistema. Zato se nisem nikoli izogibala sodelovanju pri oblikovanju konceptualnih dokumentov in različnih smernic za delo te službe. Če sem le imela možnost, sem se vključila v spreminjanje zakonskih in podzakonskih aktov in se aktivno odzivala na pobude Društva šolskih svetovalnih delavcev Slovenije. Kot svojo zelo pomembno vlogo pri razvoju profesionalnosti dela svetovalnih delavcev sem videla tudi v svojem sodelovanju v uredniškem odboru revije Šolsko svetovalno delo ter pri organizaciji in izvajanju študijskih skupin in seminarjev, še posebno pri vsakoletnem posvetu Prispevki strok za svetovalno delo v praksi.

V katero smer naj se v prihodnje razvija svetovalno delo?

V celoti podpiram sklepe Konference o šolskem svetovalnem delu, avgusta 2018. Objavljeni so v eni od lanskih števil revije Šolsko svetovalno delo. Predvsem je treba okrepiti razvojno-preventivno delo svetovalne službe na ravni vzgojno-izobraževalnih zavodov, okrepiti in strokovno pristopiti k vzpostavljanju interdisciplinarnih timov različnih strokovnjakov znotraj zavodov in strokovnjakov zunanjih institucij pri razreševanju kompleksne vzgojno-izobraževalne problematike posameznih otrok, učencev in dijakov ali njihovih skupin ter – v kontekstu okrepitve strokovnoetične dimenzije vzgojno-izobraževalnega dela pred pravno – prevetriti in optimizirati strokovno dokumentacijo svetovalne službe. Zaradi utemeljenosti vloge svetovalnega delavca kot strokovnega koordinatorja pri načrtovanju, izvajanju in evalvaciji izvajanja nekaterih sodobnih konceptov vzgojno-izobraževalnega dela (npr. koncept dela z učenci z učnimi težavami in z otroki s posebnimi potrebami, koncept odkrivanja in vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi, načrtovanje in izvajanje karijerne orientacije, koncept sistematičnega socialnega in čustvenega opismenjevanja) je skrajni čas za **znižanje normativov za zaposlovanje svetovalnih delavcev**, še posebno v vrtcih, pa tudi v osnovni in srednji šoli. Prepričana sem, da bi svoje delo lahko veliko kakovostneje izvajali, če bi se normativi znižali

za vse tri podsisteme na največ 16 oddelkov za zaposlitev svetovalnega delavca s polno obvezo, pri čemer bi posameznik moral imeti zagotovljeno vsaj polovično obvezo na posameznem zavodu.

S kakšnimi željami odhajate v pokoj? Kaj si želite zase, kaj za svoje kolege?

Želim si, da bi se nadaljevalo uspešno delo področne razvojne skupine za svetovalno delo, da bi se ponovno okrepilo strokovno delo Društva šolskih svetovalnih delavcev Slovenije, da bi se uspeli bolje povezati s svetovalnimi delavci v nekaterih državah EU in svetu, da bi svoje uspešno delo nadaljevala revija Šolsko svetovalno delo, da bi se znižali normativi za zaposlovanje svetovalnih delavcev; da bi v svojem delu, kakor sem ga jaz, našle veliko zadovoljstvo tudi ve, kolegice svetovalke na Zavodu RS za šolstvo. Predvsem vam želim, da bi v največji možni meri lahko uresničile svojo vizijo o nadaljnjem razvoju svetovalnega dela v slovenskem šolskem sistemu in šolskega sistema kot celote ter imele pri tem vso podporo vodstva Zavoda za šolstvo, kolegov in kolegic na zavodu ter praktikov in profesorjev s fakultet. Kako je to pomembno, se zavedam morda najbolj jasno šele sedaj, ko sem začela malo bolj od daleč gledati na prehojeno pot. Zase pa si na strokovnem področju želim občasno še kaj napisati, sodelovati na kakšni konferenci in se tako srečati z bivšimi sodelavkami ter kolegi in kolegicami iz prakse in s fakultet.

Kakšne interesne dejavnosti ste gojili ob službi in družini? Kako ste razbremenjevali napetosti?

Kakšnih posebnih hobijev po končanem študiju in ob družinskih obveznostih nisem imela. Vedno pa sem izjemno rada brala – med letom študirala strokovno literaturo, v času dopustov pa leposlovje. Ves prosti čas, običajno res le ob vikendih, pa sem se družila s svojimi zabavnimi in razumevajočimi sorodniki in prijatelji, ki jih k sreči imam res veliko. Čim več praznovanj in prireditev, sproščenih klepetov in tudi prijateljskih intimnih pogovorov, čim več smeha in dobre volje vsaj za vikend, poleti pa posvečanje družini in uživanje ob morju. To je moja formula za sproščanje in nabiranje nove energije za delo. ■